

РЕЦЕНЗИЯ

*от проф. Георги Николаев Спасов,
дългогодишен преподавател по флейта в НМА "Панчо Владигеров"*

за дисертационния труд

„ДУЕТЪТ ФЛЕЙТА-ТУБА:

ИЗПЪЛНИТЕЛСКИ ВЪЗМОЖНОСТИ И РЕПЕРТОАР“

на

Росица Иванова Бояджиева-Вълева

докторант в НБУ, Департамент „Музика“,

научен ръководител: проф. Елисавета Вълчинова-Чендова д.н.

*за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в
професионално направление: „Музикално и танцово изкуство“*

Шифър 8.3

Познавам Росица Бояджиева от времето, когато като ученичка идваше в София на уроци по флейта. Още тогава правеше впечатление на много будно и любознателно дете, жадно за знания, изпълнено с желание да напредва и да усъвършенства себе си. Многобройни бяха професионалните ни срещи след това. Най-ползотворни се оказаха последните няколко години, когато тя специализира флейта в НМА "Панчо Владигеров" в моя клас и имахме възможността да работим постоянно. Точно в този период възникна идеята за написването на дисертационен труд, който като че ли трябваше да се превърне в един логичен и достоен завършек на нашия съвместен труд и резултатите от него.

Родена на 27. 11. 1970 г., Росица Бояджиева учи и получава средното си образование в родния си град Добрич. По-късно завършва висшето си образование в АМТИ - Пловдив със специалност флейта. Паралелно с това тя овладява и теоретични дисциплини, които, сигурен съм, са ѝ помогнали при написването на настоящия труд.

Повече от четвърт век Росица работи като артист-оркестрант първи флейтист в Духовия оркестър на гр. Добрич. Често е солист на този и други оркестри. Самата тя създава камерното дуо флейта и туба, като същевременно свири и в много други камерни формации. Концертните ѝ изяви са ставали достойние на публиката в Италия, Швейцария, Австрия, Унгария, Русия, Словакия и Германия. Многообразна е нейната човешка природа. **Занимава се с преподавателска, организаторска, научна, обществена и възпитателна дейност.** Председателства различни комисии и журита. Активно участва в работата и управлението на различни организации, сдружения и съюзи: заместник-председател е на СБМТД, артистичен директор е на международния фестивал "Празници на класическата камерна музика на открита сцена" - София, член на художествения съвет и председател на синдикалната организация в Духов оркестър - Добрич. Участва и ръководи много проекти както в страната, така и чужбина. Носител е на няколко престижни награди. Росица Бояджиева има също така **много публикации и участия в научни форуми, конференции и симпозиуми.** Има поместени статии в различни издателства, списания и алманаси. Автор е на множество пиеси за деца с образователен характер, както и на стихотворения, част от които са публикувани в периодичния печат. Или накратко, за Росица Бояджиева не може да се говори само като за солист-флейтист с неговата концертна кариера. За нея трябва да се отбележи, че е човек с многостранни интереси

и способности. Именно това са причините днес да обсъждаме **една наистина пълноценна, добре подредена творческа работа.**

За мен не беше изненада, че текстът на Росица е доста добре конструиран, добре развит в същинската си част и обогатен с достатъчно и вярно подбрани примери. Неин научен ръководител е ерудираната и веща в историята и теорията на музиката проф. Елисавета Вълчинова-Чендова д.н. Често сме коментирали флейтовите и интерпретационните проблеми, засегнати в дисертационния труд, заложените експерименти, релевантните източници на информация.

Сега в конкретност: Трудът се състои от увод, три глави със съответните подглави и заключение в обем от 207 страници. Цитираната литература включва 133 заглавия на различни езици.

Събирането и анализирането на произведения за дует флейта и туба, формирането на един активен работен репертоар, който да послужи в бъдеще на изпълнители, педагози, изследователи и композитори, се превръща в основната **цел** на настоящия труд и това също е отбелязано надлежно в увода. **Задачите**, които лежат в основата на това изследване, са ясно формулирани и много добре решени:

- проучване на предпоставките за възникването на тази необичайна формация;
- събиране на произведенията, написани за дуото Бояджиева-Темнисков;
- издирване на ноти, записи и други свидетелства за оригинални пиеси и транскрипции за дуета;
- интерпретационен анализ на оригиналните творби за флейта и туба;

- морфологичен анализ на флейтовата партия в оригиналните творби от репертоара на дуета.

Изследователският **подход** е правилно определен като **комплексен**. **Методиката** включва формален и интерпретационен анализ на произведенията за флейта и туба, както и описание на модерни техники на звукоизвличане при флейтата, а също така и някои експерименти с ансамбловия тембър. Отчетени са изискванията на композиторите, извлечени чрез дескриптивни методи. Част от обясненията са направени чрез херменевтичен подход. Взаимствани са термини от литературата и живописата.

Осъзната е **актуалността** на темата - противоречието между разширяването на звуковете и технически възможности на традиционните инструменти чрез новите композиторски представи за звука от една страна и липсата на достатъчното им популяризиране и внедряване в изпълнителската и педагогическа практика.

Ако хвърлим по-детайлен поглед на работата, можем да открием хронологията и последователността на изграждане на изследването в отделните глави. Много важен аргумент, който не трябва да пренебрегваме, е, че **до този момент няма написана много литература по тази тема и не са правени достатъчно, за да не кажем никакви изследвания в световен мащаб, което прави тази работа още по-стойностна, интересна и значима.**

В **първата** глава, доста подробно докторантката разглежда основни въпроси, свързани с предмета на изследването: кои са обективните предпоставки за възникването на необичайния дует флейта и туба, кои са изпълнителите, какви произведения включват в репертоара си и какви са техните изяви. Стига се до извода, че дуетът флейта-туба открехва една

нова врата в камерното музициране пред композиторите, изпълнителите, музиколозите, педагозите и публиката в търсенето на нови звучности и тембри, както и в образоването и приобщаването на нови публики. Фолклорната традиция в България също предлага интересни посоки в търсене на нови и непознати звукови съчетания, според изтъкнатите аргументи в дисертацията. Описана е дейността на действащи състави от международния подиум. Подробно е разгледана дейността на българския дует.

Във **втора** глава авторката най-изчерпателно и достоверно отговаря на няколко основни въпроса, свързани с репертоара. Така например: кои композитори създават оригинална литература или транскрипции за състава? На кои творби е направена транскрипция за флейта и туба, кои са оригиналните заглавия, дали са публикувани и ако да, къде могат да бъдат открити? Най-подробно са описани произведенията, дава се изчерпателна информация за композиторите. Направени са заключения за характеристиките на цялата ансамблова сфера от индивидуалните белези на отделните творби. Прави се оценка на характера на произведенията и тяхното потенциално въздействие.

Репертоарът се разглежда в неговото количество. Задачите които се решават в тази глава са следните: Да се издирят произведения от български и чуждестранни композитори от периода на възникване на камерноансамбловата сфера през 60-те години на миналия век до днес, както и да се опишат намерените произведения по налични записи или нотен материал. Тук трябва да се посочи голямата **заслуга на Росица Бояджиева в търсенето, изнамирането и популяризирането на огромен брой произведения от наши и чуждестранни автори. С всеки изминал ден репертоарът на дуета се увеличава и обогатява, благодарение на**

невероятната амбиция, постоянство и неспирната работа в тази посока.

Задълбочен анализ и много обяснителна фактология заема голям дял в работата при развиване на темата за транскрипциите и мястото им в репертоара на състава. **Изнамерени са голям брой оригинални произведения за дуета, както са издирени и огромен брой автори и заглавия от чуждестранната практика. Още една голяма заслуга на авторката, която също може да се впише в приносния характер на нейния труд.** Може би тук е мястото да кажем, че благодарение на създаването и съществуването на този интересен по своята същност дует, много композитори, наши и чуждестранни, пишат произведения специално за този състав. За да подсиля думите си, бих изброил няколко имена, защото мисля че си струва: **Алан Лорилард, Албена Врачанска, Александре Магранджело, Александър Видлишки, Ангел Добрев, Васил Казанджиев, Велислав Заимов, Кирил Илиевски, Николай Кауфман, Петър Крумов, Румен Бояджиев-син, Стоян Бабеков, Константин Илиевски, Ян Тегтмайер,** като някои от тях включват в партитурите си и други инструменти към дуета.

В третата глава, озаглавена "Изпълнителски възможности", **Росица Бояджиева по един невероятен начин успява да развие темата за изпълнителските проблеми и предизвикателствата в партията на флейтата.** В същото време засяга и някои аспекти на ансамбловото взаимодействие между двата инструмента, както споменава и за някои модерни изпълнителски техники в партията на тубата, а изследва тези, които се намират в щима на флейтата. Подробно и с голяма вещина авторката прави задълбочен и доста прецизен анализ на изпълняваните от дуета произведения, като в същото време предлага на вниманието ни начините за преодоляването на изпълнителските, както и на част от

ансамбловите проблеми, възникнали в процеса на изучаването и по време на реализирането им на концертния подиум.

Професионално и задълбочено е направен анализ на оригиналните произведения, писани за българския дует. Обособени са в три групи според изпълнителските техники, с които се реализират:

- класически ("Молитвата в Боянската църква" от Стоян Бабеков, "Менует и сарабанда" и „Жига" от Румен Бояджиев, "Дуо моде Тубафльоте" от Александър Видлишки, Соната за флейта и туба от Велислав Заимов, Сюита за флейта и туба, "Фантазия" и "Отражения" от Кирил Илиевски, Дует във Фа мажор от Ян Тегтмайер);
- произведения за дуета, реализирани чрез българския фолклор ("Песен и танц" и "Старовремски закачки" от Стоян Бабеков, "По нашенски" от Ангел Добрев, "От Странджа до Пирин планина", "Пиринска сюита", Четири миниатюри и Сюита за флейта и туба от Николай Кауфман, "Шарена сол" от Петър Крумов);
- произведения, които изискват допълнителни инструментални владения ("Афоризми" от Васил Казанджиев, "Amy Kamus, Dyani, Any Sport и Pops от Алън Лорилард и Сюита за флейта и туба от Александре Мастранджело).

За всяко от тези не малко на брой произведения, Росица Бояджиева е положила огромен труд, за да вникне до най- малката подробност, да открие най-малкия детайл и да проследи характерните особености и спецификата на всяка една творба, както и да посочи изпълнителските задачи и проблеми и пътя за тяхното разрешаване.

Работата завършва със **заключение**, в което са направени и посочени много ценни изводи.

Паралелно с написването на текста, докторантката Росица Бояджиева заедно със своя колега Николай Темнисков изнасят поредица от 9 концерта, свързани с темата. Изследването е апробирано чрез 5 публикации: доклади в 9, 10 и 11 Международни конференции „Млад научен форум за музика и танц“, организирани от НБУ, Департамент „Музика“, както и в III Международна интернет-конференция "Музыкальная наука в едином культурном пространстве", организирана от РАМ "Гнесини", Москва, статия в списание „Музикални хоризонти“.

Творческа докторантура, изцяло развита и реализирана в духа и изискванията на закона за висшето образование. Отговаря на всички критерии по отношение на обем, съдържание и концертна дейност към дисертацията. Направени са необходимите заключения. Приемам посочените приносите на дисертацията за попълване на празнотата в камерноансамбловата сфера дует флейта-туба. Авторефератът коректно резюмира цялостния текст.

Като се позовавам на всичко написано по горе от мен и считайки дисертацията на Росица Бояджиева за **издържана във всяко отношение, написана в научен стил, с висока езикова култура, много добре конструирана и определено носеща приносен характер**, мога спокойно и уверено да предложа на почитаемото жури да присъди на Росица Бояджиева научната и образователна степен "Доктор"

26.10.2016

РЕЦЕНЗЕНТ:

проф. Георги Спасов

